

Ametiühendusline kuutiri

Ilmuub 15 kuu.

Toimetuse ning talituse aadress: Wiru tän. 16, krt. 2, Tallinnas.
Wastuwõtmine igal lefknädalal ja reedel kella 6—7 õhtul.

Nr. 2

Mai-juuni 1923. a.

Nr. 2

Töölised, foonduge ametiühendustesse!

Ametiühenduste ülesanne on töötajate ja töölepingu peale töölise huwides mõju avaldada: kätte võtta paremat palga, lühemat tööpäeva, lahedamaid, ning terwisnõuetele wastawaid töötajate ühendusi.

Ametiühendused on ka püüdnud väljaspool töölepingu wahelordi kaasa mõjuda töölise ainelise ja õiguslise elamistingimuste kujundamisel: nad on korraldanud abiandmist häda ja õnnetuse korral, edendanud eneseharimist, teetanud ning algatanud odawate elumajade ehitamist j. n. e.

Ametiühenduste tegutsemise peaauesandeks jääb siiski töölise jõudude foondamine wõitlusteks palgaolude ja töötajate eest. Teisi sülte teostawad nad iftagi ainult sedawõrd, kuiwõrd see ametiühenduslik liikumist edendab.

Misfugustele nõuetele peawad aga ametiühendused wastama et tagajärjerikkalt töölise huwidid kaitsta nende elujärje parandamisel?

Nõigepealt on tarwis tugewat organisatsiooni. Wastawas tööalas peaks wõimalikult kõiki töölisi kõmbama wähemalt ametiühenduse mõju piirkonda, kui mitte korda ei lähe suuremat osa töölisi liikmeteks ühendada. Mida tihedamad töölise read, mida suuremad ja tugewamad ametiühendused, seda tagajärjerikkam on wõitlus palgaolude ning töötajate eest.

Ametiühenduste juhtfonaks on — kõik, töölised ametiühendustesse. Sellespärast ei tohi ka ametiühendused olla ei rahmuslikud, ei usulised ei ka partei-politiilised.

Tööliseridades tegutsewad mitu poliitilist erakonda, kelle tegemuskawad terawalt üksteisest lahku lähewad. Poliitikas woiwad nad weel lahkus foonduda, lahkus minna, ning otjustamistel riigifogus, ühes liina, ühes hääletada. Ametiühenduslikes wõitlustes peawad aga kõik wastawa ala töölised koos minema, koos wõitlenna algusest lõpuni. Kui fiin üks erakond ame-

tiühendus oma osakondadeks muudaks, tõrjuks ta juba poliitiliste waadete pärast palju töölisi majanduslike wõitluste alalt eemale.

Meil Gestis on kahjuks ametiühendusline liikumine sellesse umbtäna wasse effinud. Suur osa meie ametiühendusi on kommunistlike erakonna - osakondadeks tehtud. Seal ei käsitata töölise eluse puutu waid päewafüümusi waid aetakse erakondlik poliitikat. Ei püütagi foondada kõiki töölisi wastawalt alalt — just imberpöördult — tõrjutakse teiste poliitiliste ilma waadetele töölised ametiühendustest välja. Ei koguta raha ja jõudu tõsiseks wõitlusteks töötajate eest, waid tehakse odawat õletuld, karsatewate ahwardustega, kõiki jõude nii ainelist kui ka töötajaid rakendades kommunistlike erakonna ree ette.

Sattudes poliitilise erakonna juhtimise alla, kaotawad ametiühendused oma selge sibi ja kindla tegevuskawa. Sellega ühes kaotawad nad ka usalduse ja poolehoiu laiades töölisklassides, kes weel partei-politiilistelt jalgunud ei ole ning kes sellespärast ka kommunistlik poliitikat ametiühenduste kaudu ei taha ajada.

Ametiühendused kuitawad kokku. Seda nähtust ei salga ifegi kommunistid.

Nende poliitika ametiühendustes kuitatab need tähtsamad tööliserorganisatsioonid wäljesteft partei-politiilisteks pejadeks.

Uga kas siis ametiühendused poliitikat ajada ei tohi?

Mitte üksi ei tohi, waid ametiühendused peawad ajama poliitikat. See ei wõi ja ei tohi aga erakondlik poliitika olla.

Ametiühendused peawad ka seadusandlikk apparaati ära püüdnud kasutada. Nad peawad kõigepealt surwet avaldama tööliserakondade peale riigifogus, et oma wõitlustid seadusandlikel teel kindlustada. Et 8-tunniline tööpäew tehastes ning 6-tunniline kontorites ning kantseleides seaduse läbi kindlustataks. Et palga alamäär seadusandlikel maksma pannakse. Et maksma

pannatse kinnitus-seadus ning töökaitseadused, et kõvendatse walmet, mis kindlustats terwis-nõuetele wastawaid tingimisi töökodades j. n. e.

Kuid kas suudawad neid seadusi algatada ning läbiwiia tööliskühmad riigikogus, seni kui seal walitseb kodanline enamus? Ei, kindlasti ei!

Seda peawad algatama ja läbi wiima tööliste ametiühifused. Sa kui ametiühifused oma wiisa mõitluslega on suutnud omale paremaid tingimisi kätte wõita juba tegelisel, siis on nende ülesanne ka, miuirina seista kõigi tööliskühmade seljataga, et nad seadusandlises kogus neid töölismõitujid suudats seaduste kaudu kindlustada. Sga tegelik wõit peab ka seaduseks saama, et teda nii ferge tagafistikuda ei oleks.

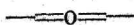
Ametiühifused peawad aga need organisatsioonid olema, kel kibedamaid lahinguid liiua tuleb töölise elujärje parandamisel ja sellepärast ei tohi nende organisatsioonidega mängida.

Meile ei tohi üksiku erakonna huwides alalõpmata aadrit lasta ja neid laiaudele tööliskuhkadele mõõrats ja ükskõikseks teha.

Kõik töölised pidagu meeles, et ametiühifuste jõud on töölise jõud, ametiühifuste tugevus — on töölise tugevus ja kui kiratsewad ametiühifused, siis kiratseb ja nälgib ka tööline.

Sellepärast kõik töölised ametiühifustes! Teeme ametiühifused selleks löögiväeks, mis meie elujärge parandab, mis kindlustab, et meie lapjed enam ei nälgiks, et meie perekonnad tulewikus ei külmataks ning ei kannataks kõigest puudust, nagu see praegu on.

Kõik töölised ametiühifustesse poliitiliste ilmawaadete peale vaatamata — sest liikmete enamus määrab ka ametiühifuse juhatus. Ametiühifuse tugevus — on aga meie tulewik.

Elufallidus ja töölised.

M. Marina.

Kuna toidu- ja tarbeainete hinnad Gestic 1921. a. langema näisid, elame meie nüüd jälle juba terve aasta tõuswate hindade tähe all. Kahtlemata kannatawad selle all kõik need rahwastihid, kellel neid aineid mitte müüa ei ole, waid kes neid peawad ostma. Eriti kannatawad selle all aga töölised ja ametnikud, kellel peale oma tööjõu midagi müüa ei ole.

Juba enne maailmasõda hakkas eluhoid kõigil mail kallimaks minema. Asi oli nõnda tõsine, et see küsimus „R a h w a h e l i s e S o t s i a l i s t i e P a r t e i d e K o n g r e s s i“ üheks päewatorra punktiks wõeti, mis augustikuul 1914 Wiinis kokku pidi tule-

ma. Maailmasõda paiskas kõik endised oletused ümber, elufallidus hakkas hiiglasammul fertima ja selle põhjused on nüüd hoopis keerulisemad ja segasemad, kui need enne sõda olid. Nüüd seatakse näit. 1913. aastat nagu normaalseks ajaks ja wõrreldatakse praegust aega sellega. — Elufallidus oli peale sõja lõppu igal maal otse wäljakannatamataks muutunud ja sundis igal pool mõtlema, kudas sellele wastu astuda. Ei wõi ütelda, et nendel taawatustel, mis eluhoiu hinna alandamise sihis siin ja seal ette wõeti, mitte tagajärgi ei oleks olnud. Waatame seda wähe ligemalt. 1914. a. juulikuul eluhoiu keskmiist hinda 100-na aluseks wõttes, arenes elufallidus sellega wõrreldees järgmiselt:

Daanimaa: juuli 1920 — 262; jaanuar 1921 — 264; juuli — 237; jaanuar 1922 — 212; juuli — 199. — Rootsis: juuli 1920 — 270; jaan. 1921 — 241; juuli — 236; jaan. 1922 — 216; juuli — 190; jaan. 1923 — 183. — Norramaal: sept. 1920 — 331; detj. — 333; märts 1921 — 301; sept. — 296; detj. — 283; märts 1922 — 266; juuni — 255; sept. — 249; detj. — 242. — Soomes: juuli 1920 — 911; detj. — 1103; juuli 1921 — 1051; detj. — 1103; juuli 1922 — 1142; detj. — 1157; jaan. 1923 — 1150. — Schweits: 1920 juuli — 245; detj. — 249; jaan. 1921. — 243; juuli — 214; detj. — 192; jaan. 1922. — 189; mai — 158. — Inglismaal: juuli 1920 — 252; detj. — 269; jaan. 1921 — 265; juuli — 219; detj. — 199; jaan. 1922 — 192; juuli — 181; detj. — 178. — Prantšusmaal: okt. 1920 — 363; detj. — 370; märts 1921 — 338; juuni — 307; sept. — 295; detj. — 297; märts 1922 — 291; juuni — 302; sept. — 289.

Need arvud näitawad, kudas eluhoid nendes maades on arenenud, kus majandusline eluteistega wõrreldees kindlaimal alusel püsib. Nende hulka kuuluvad ka weel: Belgia, Holland, Ameerika ja Inglise oja-riigid. — Eluhoid awalbab tõuswat kalduwust: Austrias, Bulgaarias, Itaalias, Poolamaal, Saksamaal ja Wenemaal. Sellega kõrwuti käib nende maade rahawäärtuse langemine, juur kõikuwus, ehk aga tööstuse nõrkus. Suurem osa nendest on maad, kus maailmasõda hirmsat häwitamise tööd tegi, ehk kes sõja kaotuse all kannatawad.

Gesti eluhoiu hinda ei saa meie — kahjuks — 1914. aastaga wõrrellda. Ei ole kindlaid hindade ülesmärkimisi, ja — sel ajal oli meil Wene rubla maksew, nüüd oma raha. Meie statistika keskbuuroo on 1921. a. hinnad wõrdluste aluseks wõtnud.

Eluhoiu kalliduse arenemist jälgides näeme, et 1921. aasta meile lootusrikkamat tulewiku töötas. Aga jellel oli märtsiüks 1922 lõpp. 1921. a. keskmist eluhoiu hindu aluseks mõttes oli iga kuu elukalliduse indeks ehk sõrdlusearu järgmine:

1921. aastal:

1	2	3	4	5	6
115,8	111,5	111,5	106,1	103,7	100,2
7	8	9	10	11	12
98,1	93,9	90,0	92,7	87,1	85,1

1922. aastal:

1	2	3	4	5	6
85,3	82,0	79,9	81,9	80,8	84,6
7	8	9	10	11	12
83,5	83,4	87,9	89,4	90,3	92,6

1923. a.: jaan. 92,2, weebr. 92,7.

Me näeme, et märtsiüks indeks (1922) oli 79,9, s. o. kõige madalam. See tähendab, et märtsiüks 1922 toiduainete hinnad Gestic sedapuhku oma odawuse alama punkti peale olid jõudnud, ja siit peale algas jällegi hindade tõus, mis edasi kestab. — Sellega ei ole kaugeltki võeldud, nagu oleks eluhoiu märtsiüks 1922 juba väljatannatav ehk normaalne olnud! Kaugeltki mitte, sellega ei olnud meie ijegi mitte 1914. a. pinnale jõudnud, kui me seda aega sõrdluse lähtekohaks tahaksime võtta.

Üksikuid aineid eriti waadeldes näeme, et mõned, nimelt liha- ja raswa-ained sõrdlemise palju enam hinnas on tõusnud, kui meie indeksarvud näitavad. See tuleb sellest, et mõned teised ained, näit. leib, suhkur ja weel mõned muud lihes hinnas on püsinud, ehk koguni wähesese langenud. — Loomaliha aastase keskmine naela hind oli 1921. a. — 22,6 marka. Detsembrikuul oli selle hind 15,5 mk. peale langenud, ja maksis weebruariüks 1922 — 14,3 marka, tõusis aga jaanuaris. 1923 — 23 marga ja webruaris 24 marga peale, s. o. umbes 10 marka tõusis loomaliha mõõdalainud aasta jooksul kallimaks. Sealiha tõusis selle aja jooksul 23 marga pealt 38,7 marga peale, s. o. üle 15 marga kallimaks. Seapekk maksis märtsiüks 1922 — 27,3 marka nael, aasta hiljem aga juba 42 marka, s. o. ka ligi 15 marka kallim. — Wõi oli kõige odavam juulikuul 1922, kus nael 67,5 marka maksis. Weebruariüks hind (1923) on ametlikult ülesmääritud 91,3 marka, aga praegu, s. o. 16. märtsil, maksab ta turul 110—125 marka nael! Rasvaainete indeks oli kõige wähem maitkuul 1922, nimelt 83,3, webruaris 1923 aga 105,9. — Jahu, leib ja muud wilja-ained ei ole seni õnnets mitte tõusnud, waid nende hinnad on wähesese langenud. Nende indeks-

aru oli weebr. 1922 — 67,1; weebr. 1923 aga 64,0. Selle wastu on aga keeduwilja hinnad märtsi tõusnud. Nende indeks oli 1922. a. algul 68,0; webruaris 1923 aga 101,1. Kartuli keskmine hind oli 1921. a. 67,7. Juulil. 1922 oli kartul kõige odavam, nimelt 42,5 tšhetwerik; webruaris 1923 maksab see mõõt aga 105 marka. Sapud kapsad maksid aprillil. 1922 — 6,5 marka nael, nüüd 10 marka.

Gesti seisuforda nende maadega sõrdledes, kus raha wäärtnus püüma on jäänud, oleks loomulik olnud, et toiduainete hindade langemine edasi oleks kestnud. Et meie turuhinnad sellest hoolimata tõusewad, selle põhjust peame mujalt otsima. Ja selle põhjuse leiame oma wäljawa-politiikast. — Iga maa, kes tarbeaineid wäljast peab ostma, see peab oma saadusi wälja wiima. Muidu tuleks majandusline pankrott kätte. Sest sõrdetoodawa kauba hindu wõib ikka ainult wäljawiidawa kaubaga tasuda. Teist teed ei ole. Kuid seda peab riigivalitsus hoolsalt ja ettemaatusega korraldama. Kust nõnda wähe wälja wadada on nagu Gestic, seal peab sõrdetoodawat kaupa hoollega walima. Mis mitte hädatarwik ei ole, seda ei tohi sõrdse lasta. . . Meie majanduspoliitikat juhatakse aga teiste põhimõtete lähtekohast. Meil pannakse suurt rõhku toiduainete wäljawa peale, sest et see wähesese hulga rikastele ärimeestele ja suurtalupoegadele kasulik on. Ärimehed teeniwad toiduaineid wälja wadades suurt kasu. Ja suuremad põlumehed saamad sellest kahte wiisi osa: 1) nemad on wäljawa-ärise kaassõnanikud, nad saavad äride suurest kasust osa; 2) mida rõhsem toiduaineid maalt wälja wiitakse, seda tühjemaks jääb sõrdsema turg ja se d a k ö r g e m a k s t õ u s e w a d n e n d e a i n e t e h i n n a d. — Waatame oma wäljawaedu ligemalt.

1920. a. oli toiduainete wäljawaedu wäike, ainult kartulid wiidi 1,5 miljoni puuda wälja. 1921. a. oli küll wäljawaedu suurem, aga see ei takistanud sõrdi hindade wähest langemist. — Kudas wäljawaedu on kaswanud, seda näitawad järgmised arvud.

Wäljawaedu 1921. a.	1922. a.	
Jahujne 56,000 pd.	1,801,821,3 pd.	507,118,080 mt.
Wilja 332 000 "		
Suurewilja 1,200,000 pd.	2,928,325 pd.	171,377,205 "
Wihataupa 6,000 "	14,033.6 "	11,932,400 "
Wõid 7,802 "	61,011.0 "	211,685,630 "
Suustu 2,008 "	5,221.9 "	10,267,180 "
Elusloomi 678 tk.	12,749 tk.	83,144,600 "
Mune 9,342 pd.	19,293 pd.	23,480,310 "

Me näeme, et wilja ning jahu wäljawaedu märtsi on tõusnud. Ilma selle tõusuta oleksid nende ainete hinnad sõrdeturul kahtlemata langema wõidnud. — Suurewilja on kaugelt poole rõhsem wälja wiidud kui eelaastal, kuna

piirituse ajamine omakorda rohkem kartulid tarvitada, nii et hinna tõusu põhjus siseturul siingi käega katsutav on. — Sedajama näeme aga eriti liha ja või juures: Kuu-kuult kasvab nende ainete väljavedu, ühtlasi sellega tõuseb hind siseturul. Saatame kuidas või väljavedu 1922. a. jooksul septembrikuni kuu-kuult on kasvanud, ja alles sügisest talvet vähene-ma hakkas, sest et lehmad sügisel kiini jäävad.

Wõid wiidi 1922. a. jooksul välja:

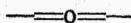
Kuukülg	puuda	264.000	marga eest
Jaauaris	96	264.000	marga eest
Febbruaris	145	400.000	" "
Märtsis	124	315.000	" "
Aprillis	597	1.597.710	" "
Mais	2223	5.472.000	" "
Juunis	2389	4.919.300	" "
Juulis	8445	24.324.800	" "
Augustis	11951	34.144.200	" "
Septembris	13037	52.087.500	" "
Oktoobris	9081,9	36.319.400	" "
Novembris	8174,6	32.688.000	" "
Detsembris	4865,9	19.452.000	" "
Jaau. 1923	5164,7	20.650.320	" "

1922. a. jooksul wiidi võid välja 61,847 puuda — 211,6 miljoni marga väärtuses.

Nõnda suureks väljaveoks on Eesti iga-tahes liiga väike maa. Seda peaks meie wal-litus arwesse võtma. Selle asemel kuuleme aga, et koguni veel uusi väljaveo-tapamaju juure ehitatakse!

Kuhu see wiimaks wiib? See wiib wiimaks niijuguse väljakannatamata elukalliduse juure, et rahwas seda lihtsalt ei või välja kannatada.

Kui töölised riigi rajamise ajal odawa pal-gaga leppisid ja toidupuudust ning muid ras-kuft ilma suurema murinata kannatasid, siis tegid nad seda lootes, et oluford õige pea pa-raneks. Nüüd on see aeg ammu käes, kus paranemise lootused pidid täide minema. Aga lootjad tunnawad endid petetud olevat: Wa-lituse majanduspoliitika sihib otse selle vastu, mida rahwa suure hulga odawad. Tema ei sihi hindade alandamise poole, ega toeta te-ma ka töölise palga tõstmise nõudmisi. Üks kahjust on aga paratamata tarwilik: kui toidu-ja tarbeainete odavamaks muutmise poliitika võimata on, siis tuleb töölisele palga seda-wõrd tõsta, et nad kõrgehinnalisi aineid tar-beks osta võiksid.

Töölise palga- ning elamistingimised välismaal ja Eestis enne ja peale sõda.

Sõda tõi suure murrangu riikide ja rah-waste ellu. Ühes riikliste ümberkujunemistega ning tööstuse üleminekuga rahuaaja tingimus-

tesse, mõjub tööstuse aeglasele edenemisele kaasa laiade rahwahulkade vähene ostujõud.

Crüti raskeks on kujunenud töölise seisu-ford maades, kes sõja tagajärgede all walusa-malt kannatanud. Kuigi nimeliselt palgad eelfõjaaegsega tõusnud on, on palgade ostu-jõud suuresti kahanenud. Palkasid jatkub tihti waewalt toitmiseks. Rehatatet, kütet ja wal-gustust ei jattu aga kuidagi. Töölise pere-tonnad ajawad weel mõni aeg läbi sellega, et enne sõda muretsjetud asju müüwad, wanu tagawarapid äratarwitawad, isegi riideid juba müüma hakkawad — kuid suured wõiwad siis olla needki tagawarad! Nendel on watssti lõpp — ja puudus ja wiletsus teewad elu kibedaks ja muudawad töö — sunnitööks.

Kui weel filmas pidada, et meil terve tööstusharu — metallitööstus — kokku kuiwa-mas, wõib peaaegu ütelda väljasuremas on, et suuri hulki paremaid õppinuid töölisi lähe-mas tulewikus tööpuuduse tont oma kaas-laste — nälja ja wiletsusega ähwardab, siis wõib ettekujutada, misfugufes raskes ning rõhuwas meeleolus meie töölise hulga elawad.

Wõrreldeks meie töölise palgade arenemist eelfõjaaegsest wiimse ajani, väljamaa töö-liste palgadega, siis näeme, et isegi Saksamaa töölise seisuford meie töölise seisufordist pa-rem on, hoolimata hirmsast majanduslisest wapustusest, mis Saksamaa sõja tagajärjena üle elab.

Maades, milliste palgaolusid käesolewas kirjutuses käsitame, on töölisel tugewad ame-tiühisused, kes on suutnud hoolimata raskest tööstuse seisufordist siiski töölise elu alalhoiu tingimisi suurema allosurumise eest kaitsta.

Saksamaal olid nimeliselt palgad Saksa markades:

Aeg	Keskmine ruupalk abielus riigiametn.			Keskmine ruupalk abielus töölisel	
	õrge-maalt ametel	teftmis-tel ametel	mabala-matel ametel	õppinud	õppi-mata
1913 a.	608	367	165	145	101
Aprill 1922 a.	6 222	4.673	3 524	3.178	2 963
Juuni	12.193	9.095	6.798	6.132	5.707
Oktoober	48.611	36.428	24.725	21.038	19.517
Nowemter	83.695	62.662	42.859	34.183	32.258
Detsember	138.487	103.945	70.766	59.000	54.784
Jaau. 1923 a.	226.523	170.093	115.890	102.124	94.731
Febbruar	476.211	357.423	243.324	214.456	199.156
Märts	595.264	446.779	304.155	305.101	282.529

Rüstitades neid arwusid iga kuuse elukalli-duse jagajaga, kus juures 1913 a. elukallidus

alufeks on wõetud, saame järgmised reaalkuupalgad:

Aeg	Keskmine reaalkuupalgad ja palkade % 1913 a. palkadest abielus riigiametnikel					
	kõrgem aste		keskmine aste		madalam aste	
	palgad	%	palgad	%	palgad	%
1913 a.	608	100	367	100	165	100
Aprill 1922	183	30,1	137,44	37,5	103,65	62,8
Juuli	225,80	37,1	168,43	45,9	125,89	76,3
Oktoober	219,96	36,2	164,83	44,9	111,88	67,8
November	187,66	30,9	140,50	38,3	95,20	57,7
Detsember	202,17	33,3	151,74	41,3	103,31	62,6
Jaau. 1923 a.	202,25	33,3	151,87	41,4	103,47	62,7
Beebbruar	180,18	29,6	135,23	36,8	92,06	55,8
Märts	208,57	34,3	156,54	42,7	106,57	64,6

Aeg	Keskmine reaalkuupalgad ja palkade % 1913 a. palkadest abielus töölisel			
	õppinud töölisel		õppimata töölisel	
	palgad	%	palgad	%
1913	144,64	100	100,65	100
Aprill 1922	93,47	64,6	87,15	86,6
Juuli	113,56	78,5	105,69	105,0
Oktoober	95,19	65,8	88,31	87,7
November	77,99	53,9	72,33	71,9
Detsembr	86,13	59,6	79,98	79,5
Jaau. 1923 a.	91,18	63,0	84,58	84,0
Beebbruar	81,14	56,1	75,35	74,9
Märts	106,90	73,9	98,99	98,4

Neis palkades ei ole arvesse wõetud ametnikele ühekordsed lisapalgad, töölisele tükitööde eest saadud suuremad tasud, ületunnitöö-, öö-, ning pühapäewa töötasud, musta- ja terwikardetawa töö-tasud, samuti ka tööpunduse tätku laialt tarwitatud lühema aja tööd.

Naagu neist tabelitest näha on nimeliselt ju kõik palgad suuresti tõusnud. Kõige enam on nimeliselt tõusnud õppimata töölise palgad, nimelt 2797 kordseks, õppinud töölise palgad 2104 kordseks, riigiametnike madalamad astmed 1843 kordseks, keskmine astmed 1217 kordseks ja kõrgemad astmed 979 kordseks. Kui selgitada aga Saksamaa ametlike eluhoiutulude (riided juurde arwatud) indegarwude põhjal nende palkade tõstist ostufõndu, siis muutuwad need suuresti tõusnud palgad juureks palkade wähenemiseks. Kõrgemad ametnikud saawad käesolewa aasta märtsi kuul wähe üle ühe kolmandiku enneõjaaegsest palkadest, keskmine wähe alla poole ja madalamate ametnike palgad teewad ligikaudu tats kolmandiku enneõjaaegsetest palkadest wälja. Samuti on ka õppinud töölise palgad enam langenud — 26,1% — kuna õppimata töölised ainult 1,6% wõrra enneõjaaegsest wähem saawad.

Austrias olid nimeliselt palgad Austria kroonides:

K u t s e	1914 a.	1922 a a s t a l.		
		Aprill	Septemb.	Detsember
Õppinud metall-töölised	28	18.005	241.824	218.016
Õppimata —	21	16.262	227.712	206.208
Puutöölised	30	20.112	173.616	255.552
Õppimata —	23	15.936	137.568	202.032
Müüritsepad	34	32.160	398.400	355.680
Ehitus abitöö-jõud	21	27.360	331.600	287.520
Erilitöölised	38	27.819	289.672	297.948

Õige nimelised töölise palgad on minewa aastast septembri kuust kuni detsembrini metallitööstuses 10 protsendi wõrra ja ehitustööstuses 11 protsendi wõrra langenud.

Ametlike eluhoiutulude indegarwude põhjal wäljaarwatud reaalkuupalgad on järgmised Austria kroonides:

K u t s e	1914 a.		1922 a a s t a l.					
			Aprill		Septemb.		Detsemb.	
	pal-gad	%	pal-gad	%	pal-gad	%	pal-gad	%
Õppin. metallitööl.	28	100	20,57	73	21,39	76	23,25	83
Puutöölif.	30	100	22,97	77	15,36	51	27,26	90
Ehitustööl.	34	100	36,74	108	55,24	104	37,94	112
Erilitöölif.	38	100	31,78	84	25,62	67	31,78	84

Õppinud töölisest saawad ainult ehitustöölised, muidugi oletusega, et neil 48 tundi nädalas tööd on, enam palka kui enne sõda. Teised töölised saawad 16 kuni 10 protsenti wähem enneõjaaegsest.

Need on andmed sõja all enam kannatanud maadest.

Wõitjate maade kohta ei ole Prantsusmaa kohta kahjuls täielikke andmeid.

Inglismaal olid töölise nimelised päewapalgad kiwise tööstuses järgmised:

A e g	Kiwise tööstuses töölise palgad			
	Õppinud		Õppimata	
1913 a.	7 f.	1,97 d.	5 f.	0,76 d.
Jaauar 1922	11 f.	3,47 d.	8 f.	5,21 d.
Juuli	9 f.	5,64 d.	7 f.	0,03 d.
Oktoober	9 f.	1,80 d.	6 f.	8,86 d.
Jaauar 1923	9 f.	5,86 d.	7 f.	1,62 d.
Märts	9 f.	3,96 d.	7 f.	1,36 d.

Jaauarist märtsini on õige nimeliselt mäetöölise palgad langenud.

Reaalpalgad on aga märksa vähemad:

Aeg	Kiivise töölise palgad ja % 1913 a. palkadest			
	Õppinud		Õppimata	
	Palgad	%	Palgad	%
1913 a.	7 f. 1,97	100	5 f. 0,76	100
Jaauanur 1923 . . .	5 f. 3,97	74,4	4 f. 0,10	79,1
Märts "	5 f. 4,34	74,8	4 f. 1,06	80,7

Õppinud töölised kiivisetööstuses saavad üle $\frac{1}{4}$ ennesõjaaegsest palgast vähem ning õppimata töölised $\frac{1}{5}$ vähem.

Nimelised töölise palgad masina- ja laewaehitustööstuses:

Kutse	Restm. nädala palgad 13 tähtsamal linnas.		
	4. augustil 1914	30. septemb. 1922	31. märtsil 1923
Masinaehitustööstuses			
Montööridel . . .	38 f. 11 d.	57 f.	56 f. 6 d.
rauwormijatel . . .	41 f. 8 d.	59 f.	59 f. 2 d.
Modelli atel . . .	42 f. 1 d.	61 f.	60 f. 9 d.
Õppimata töölistel	22 f. 10 d.	40 f. 5 d.	40 f. 3 d.
Laewaehituses			
Laewaehitajatel . .	41 f. 4 d.	58 f. 7 d.	48 f. 11 d.
Laewapuuseppadel .	40 f. — d.	60 f. 5 d.	50 f. 9 d.
Platade tegijatel . .	37 f. 9 d.	55 f.	45 f. 3 d.
Õppimata töölistel	22 f. 10 d.	40 f. 1 d.	38 f. 6 d.

Masinaehituse töölise palgad on võrreldes 1914. aastaga paremad kui mäetööstuses. Nii saavad õppinud töölised käesoleva aasta märtsi lõpul 82 kuni 83 protsenti ennesõjaaegsest reaalpalgast ja õppimata töölised 101 protsenti, sellepeale vaatamata, et 26. märtsil 203.016 töötat töölisi sel ajal oli, s. o. 17,6 protsenti.

Laewaehituse tööstuses on õppinud töölise reaalpalgad aga terwelt $\frac{1}{3}$ ennesõjaaegsetest palkadest vähemad, ainult õppimata töölised said ka sel ajal ainult 2—3% vähem kui enne sõda. Põhjuseks on suur tööpuudus laewaehitustööstuses, kus 107.570 töötat töölisi on, seega 30% kogu laewaehitustöölisest.

Minute tööstusharu ka Inglismaal, kus töölise reaalpalgad võrreldes ennesõjaaegsega tõusnud on, on ehitustööstus. Restmised nimelised nädala palgad ehitustööstuse töölistel on:

Kutse	4. augustil 1914	30. sept. 1922	31. märtsil 1923
Telliiskiiviseh. tööl.	40 f. 7 d.	71 f. 4 d.	71 f. 2 d.
Ehitustöölised	39 f. 7 d.	71 f. 8 d.	71 f. 7 d.
Puusepad	39 f. 11 d.	71 f. 4 d.	71 f. 2 d.
Linagatöötajad	39 f. 8 d.	73 f. 6 d.	73 f. 9 d.
Stuufatuurijad	40 f.	71 f. 11 d.	71 f. 2 d.
Maalrid	36 f. 3 d.	71 f. 4 d.	70 f. 1 d.
Ehitustöölised	39 f. 4 d.	71 f. 10 d.	71 f. 6 d.
Õppimata töölised	27 f.	53 f. 6 d.	53 f. 4 d.

Märtsi lõpuks käesoleval aastal oli õppinud ehitustöölise reaalpalk 104% ennesõjaaegsest, ja õppimata töölistel 114% — seega õppinud töölise palk 40% võrra ning õppimata töölistel 14% võrra kõrgem kui enne sõda. Kuid filmas peab pidama, et ehitustöölistel ainult ajuti tööd on, ja töötat töölise arv ka sel tööstusalal suur on. Nii oli 26. märtsil käesoleval aastal 138.124 ehitustöölisi ilma töötat, seega 15,7% üldarvust.

Neutraal maadest on meil Ameerika kohta andmed olemas. Jeloomulik on, et Ameerikas kõigil tööstusaladel reaalpalgad ennesõjaaegsega võrreldes tõusnud on.

Restmised nimelised nädalapalgad New-York'i osariigis tööstusharude järele dollarites:

Kutse ala	detsem. 1922	detj. 1921	detj. 1920	detj. 1914
Kiivi-, klaasi-, portsellaaui tööstus	26,58	25,00	30,98	13,04
Metalli- ja masina tööst.	28,9	26,46	31,80	14,26
Pu tööstus	26,24	25,05	26,88	12,03
Raha- ja kummitööstus	25,01	24,11	25,26	11,66
Keemiatööstus	26,51	25,99	28,04	13,17
Paberitööstus	26,47	26,93	31,06	13,44
Trüki- ja paberi ümber- töötamise tööstus . .	31,97	30,77	30,24	15,59
Riutööstus	21,33	20,32	22,22	9,40
Balmisriiete-, pesutööst.	23,17	22,75	22,25	10,55
Toidu- maitseainete tööst.	23,25	22,76	25,79	11,50
Wee-, walgustus- ja jõu- jaamade tööstus . . .	32,87	34,39	36,44	15,48

Wälja arwates elukalliduse indegarwu põhjal reaalpalgad 1922. aasta detsembri kuu kohta ja võrreldes neid palkasid 1914. a. palkadega, näeme, et kõik palgad märksa tõusnud on ka oma ostujõu poolest.

Kutse ala	Reaalpalgad detsembril 1922.	Palgad detsembril 1914.	Palgatõuru %
Kiivi- klaasi- portsellaaui tööstus	18,5	13,04	141,9
Metalli- ning masina tööstus	20,1	14,26	141,0
Puutööstus	18,2	12,03	151,3
Raha- kummitööstus	17,4	11,66	149,2
Keemia tööstus	18,4	13,17	139,4
Paberitööstus	18,4	13,44	136,9
Trüki- ja paberi ümber- tööt. tööstus	22,2	15,59	142,4
Riutööstus	14,8	9,40	157,4
Balmisriiete- pesu tööstus	16,1	10,55	152,6
Toidu- maitseainete tööstus	16,1	11,50	140,0
Wee- walgustus- ja jõujaamade tööstus . .	22,8	15,48	147,3

Ameerika tööline võib oma praeguse palgaga ligi $1\frac{1}{2}$ korda nii palju osta kui enne sõda.

Cesti töölise seisukorda palga ning eluhoiu suhtes on seni ainult laudselt võrreldud. Weil ei ole statistilisi andmeid eelsõjaaegsete turu hindade liikumise, ning tööliste palgade kohta. Sellepärast tuleb leppida umbkaudsete arvudega. Kui arvata eelsõjaaegset eluhoiu-alamäära 3-liikmelise perekonna kohta 37,5 rbl. peale ja võtta 1922. a. kohta alammääraks 7500 marka, mis töölisorganisatsioonide poolt üles seati ja mis mitte kõrge ei ole, saame elufalliduse jagaja 200.

Tallinna wabrikute walitsuste andmete järele saiwad palga töölised päewas:

Tööstus	1914. a.	1922. aast.
Lutheri tehases	1,85 rbl.	180 marka
Johanson'i paberi wabr.	1,65 "	123,07 "
Roosen ja Co.	1,60 "	165,4 "
Mayeri tehases	1,85 "	127,90 "
Balti puuwilla wabrikus	1,26 "	140,0 "

Rahjaks ei olnud metallitööstuse kohta neidki andmeid saada. Alowaltoodud tehaste tööliste reaal päewapalgad oleks seega järgmised rublades ning % 1914. a. palkadest:

Tööstus	1914. a. palgad	1922. a. reaal palgad	% 1914. a. palkadest
Lutheri tehases	185 kop.	90 kop.	48,65
Johanson'i paberi wabr.	165 "	61,5 "	37,7
Roosen ja Co.	160 "	82,7 "	51,7
R. Mayeri tehases	185 "	63,95 "	36,7
Balti puuwilla wabr.	126 "	70,0 "	55,6

Magu neistki puudulikkudest andmetest näha, kõiguvad meie tööliste palgad oma ostujõu poolest $\frac{1}{3}$ kuni $\frac{1}{2}$ määra wahel ennesõjaaegsetest palkadest. Meie tööline peab praegusel ajal 2 kuni 3 korda halwemini ennast ja oma perekonda toitma ja katma. Cesti tööline oma perekonnaga ei ole sõna tõsises mõttes mitu aastat oma lõhtugi korralikult wõinud täis süüa. Sarnane seisukord wiib terve meie tööliklassi wäljaturnamisele ja degenererimisele wastu.

Wõrreldes meie tööliste palkasid eelsõjaaegsetega selgub sama pilt, mis tööliste tegeliste palkade ja elatisalammäära wahel walitseb. Cesti tööliste palgad ei ulata kõige wähenõudlikumagi, elatisalammäärani, nad on 2 ja üle kahe korda elatisalammäärast wähemad. Mingisugused tööstusarendamise ja tööstuskaitse huwid ei õigusta niisugust tööliste elujõu raiskamist ja häwitamist. Töölised peawad oma jõudu loondama, et palkadena wähemalt elatisalammäärgi kindlustatud oleks. —a.

Ametiühifused Soomes.

Uueaja kapitalismi arenemine Soomes on wõrdlemist hiline nähtus. Alles möödnud aastajaja wiimajel pooltel oli see nii kaugele jõudnud, et töölistel — mõned harwad erandid arwesse wõtmata — wõimata oli unistada itseiswateks peremeesteks saada. Endised, teftajalt pärit „kuldseid ajad“ — õpipoisist sellist, sellist meistrit, s. o. oma töökoja omanikust ja sellide ning õpipoiste tööandjaks saada — olid mööda. Sündisid töölised — jiid ka töölised.

Alles niisuguse tulewiku wäljawaate põhjal wõis uueaja nõuetele wastawate ametiühifuste organiseerimine jündida. Trükitöölised Soomes, samuti kui mõnel teiselgi maal, olid esimesed teerajajad. Juba 1866. aastal organiseeritakse Helsingis nende poolt mirgisugune omawaheline abiandmise ühing, millest kolm aastat hiljem haridusühifus ja 1885. aastal praegune Helsingi trükitöölised ametiühifus wäljakujuneb. Järgnematel aastatel organiseeruwad pleki- ja wasejepad, leiwategijad, masinaehitus-töölised, potisejad, kingijepad, maalrid, puusejad ning mitmed teised kutsetöölised. Ja mitte ainult Helsingis, waid ka prowintiaal-linnades ning isegi maal alewites ja ühikutest wabrikutes.

Kohalikkude ametiühifuste liitudeks ühine mine hakkab 1894. aastal. Jällegi eesotsas trükitöölised. Mõni aasta hiljem otustawad rätsepad samuti ühineda. Kuni 1907. aastani on juba umbes kahekümne amet-ala töölised ennaft liitudesse organiseerinud. Praegu ei ole Soomes ühtki tähtsamat tööstus-ala, mille töölised ei oleks ennaft enam wõi wähem organiseerinud ja liitudesse koondanud.

Möödufid aastakümned esimeste ametiühifuste organiseerimisest ajani, millal tarwilikuks ja wõimalikuks leiti organiseerida „liitude liit“ — luua kutse liitudest ülemaaline föderatsioon. Esimese katse jelles sibiis, olgugi, et ainult kohalikest ametiühifustest, tegid Helsingi leiwa tegijad 1889. aastal. Nende algatusel moodustatakse Helsingi ametiühifuste teftkomitee. Teftkomitee otstarbe oli kihutus- ja kaswatus-töö tegemine. Laiemaulatusline oli tema järeltulija — Helsingi tööliste teftorganisatsioon — kelle tegemise piiridesse kuulusid, peale kihutus- ja kaswatus-töö, ka tööliste eest wäljaastumine töösegaduste korral ning streikide juhtimine. Wiimane organiseeriti 1902. aastal ja tegutses niisugusena kuni 1910. aastani. Kuni 1907. aastani puudus kiski Soome töölisi ühendaw ülemaaline teftorganisatsioon.

Soome tööliste liikumine, nii majanduslikel kui ka poliitilisel alal, on arenenud eest-

kätt Saksa ja Skandinaavia maade eeskujul. Arfaw klassiteadmus suunitis töölisi, hoolimata sellest, kas nemad kutseliseltsel organiseeritud wdi mitte, ühiste sihtide kätseamiseks ühine- ma. Kuid tekkisid ka ebamäärased „töölilste ühingud“, kus sihid weel selged ei olnud ja selle tõttu ka liikmeid mitte üfji töölilste klassi esitajailt ja poolehoidjateft ei kogutud. Suwi- tusega paneme tähele, et näituselks Helsingi „töölilste ühingu“ liikmete nimekirjas 1890. —96. aastatel seisawad nimed: Leo Mechelin, V. von Wright, Aug. Hjelt, Tekla Hultin, J. Behnonen, Matti Helenius-Seppälä ja teifed, kellelel midagi ühifit töölilste liikumifega ei olnud, kes ainult „ülemalt alla“ waadates „ühifondlilft rahu“ töölilste liikumifega „õigefe teefe“ juhtimifega kindlustada tahtfid. Ise- äraaldi kujutaw on Helsingi töölilste ühingu 1890. aastata aruanne, kus teatataffe, et pä- rastine fenaator L. Mechelin on auawaldus- fena tema wastu Helsingi töölilste poolt töö- lilste ühingu eluaegselks auhifimeks walitud, ning teine nähtus, et pool töölilste ühingute juhataifte liikmeteft pidid olema kas töölilfed ehf tööhjatajad!

1893. ja 1896. aastatel peetaffe paar wäifkema tähtsusega töölilste ühingute esitajate wahelilft nõupidamifit, kuid alles 1899. aastal organiseeritaffe, endilste waimilste juhtide wastufeisimifel, „Soome töölilste partei“. Sel- left ajalt peale hakkawad kodanlilfed juhifid töö- lilste ühinguteft lahkuma. Partei kongressifdel 1901. ja 1903. aastatel, eriti wiimasel, otsus- tataffe töötada fotsiaal-demokraatlilse pro- grammi põhjal ning wõtta parteile endilse afe- mele uus nimi: „Soome fotsiaal-demokraatli- ne partei“. Mõnda oli Soome töölilste polii- tiline liikumine aastate jookful, kuid fiiski mõrdlemifil lühilsefe aja jookful, nihkunud eba- määraste rahmuslilse kodanlilse juhtimilse alt uueaegse fotsialilsmi alusele.

Kuid kutselühifusline liikumine, olguqi wanem ja kawnis laialilse ulatusega, jäi fiiski maha. Tõfji: 1899. aastal oli „töölilste par- tei“ ja Helsingi ametiühifuste poolt otsus kutselilidud kelforgaani koondada, tehtud, kuid need otsufed jäid paberile. Siiski walmista- fid tähendatud otsufed pinda kelforgaani loo- mifefe. „Töölilste partei“ muutumine fots- iaal-demokraatlilseks andis hoogu kutselühif- uste fentralilseerimilsele. 1907. aastal pee- taffe Tamperef Soome ametiühifuste esimene ülemaaline kongress. Tolleaegse Soome kutselühifuslilse liikumilse üle saame pilbi, kui pa- neme tähele, et eeltähendatud kongressifit wõ- tis ofa 300 jaadikut, kes edustafid 235 ameti- ühifust, millede liikmete üldarw oli 12,246. Kongressi tähtsam otsus oli koondada kõik töö- lilste kutselühingud ja nende liidud ülemaalilse

kelforganisatfioonil alla. Selle ajaloolilse ot- suse ja sellele otsufefe järgnema töfife töb taga- järg on praegune „Soome töölilste kutsel-kelf- organisatfioon“ (Suomen Ammattijärjestö). Soome töölilfed olid kutsel-kelforganisatfiooni loomilsega ennast ka majanduslilsef mõitlusel ajakohaselst koondanud.

Soome töölilste kutselühifuslilft liikumilft selgitawad järgnifed arwud:

Aasta.	Liitute ja kohal. organ. arw:	Kohal. organ. arw:	Liitmeid koftu:
1907	23	470	25,197
1908	32	608	24,009
1909	26	601	19,928
1910	26	592	15,346
1911	26	644	19,640
1912	22	639	20,989
1913	24	733	28,031
1914	23	729	31,226
1915	23	729	30,150
1916	22	770	41,804
1917	31	1656	160,695
1918	—	—	—
1919	21	812	40,677
1920	24	971	59,470
1921	23	909	48,589

Sel pool olewaid arwufid silmitsedes, tor- lab filma liikmete arwu kahenemine 1908.— 10. aastatel. Põhjuselks sellele — nii seleta- taffe — on mainitud aastatel Wene walitfufe poolt tarwitusele wõetud surweabinõud, mis kistufid töölilste tähelpanu kutselühifuslilseft lii- kumilseft poliitililsefe tegevusesse. Järgne- watel aastatel kasvab liikmete ja ühifuste arw järjekindlalt. Otfje enne kuulmata hoogu wõtab kutselühifusteft liitumine peale Wene juure rewolutfiooni 1917. aastal. Liikmete arw tõuseb kolmekordseft, ühifuste rohkem kui poole mõrra. Sellel poliitililisel ja ühifondlil- sel jääde-minetu ajal arfab töölilste mõitlus- himu, mida ühelt poolt teraw toiduainete puudus ning teisal kodanlilse promokatsfioon õhutawad. Tekiwad lugemata streigid, suu- remad ja wäifkemed. Oht on tuli-kuumats lõetud.

Warsti peale Wene rewolutfiooni korda- minekut lahkub Soome kodanline walitfuf. Järgneb koalitsioonivalitfuf, milleft pool liikmeid fotsiaal-demokraadid. Augustikuul tekib jälle walitfufe kriis. Toiduainete puu- dus, kodanlilse kaitfeliidu („lihunikkude=kaar- di“) organiseerimine, üle maa pillatud Wene sõjawäe omawoli ja mitmed teifed asjaolub põnestawad seifuforda. Peaegu automaatli- selt algab 15. nowembril ülbstreik, mille kelf- wusel (nädala jookful) mitmed suuremad ja

määrtumad korraldumised ilmsiks tulevad. Streik lõpeb ilma tagajärgedeta. Sotsiaal-demokraatiline partei annab kodanlusele n. n. „Meie nõuame“ deklaratsiooni, millel ainult ajalooline tähtsus, see tähtsust see kodanliste parteide poolt ei leia. Wäga ebamäärastes oludes minnakse edasi kuni — 26. jaanuaril 1918. aastal algab Soome kodanlus Sassa okupatsioonil vägede toetusel avaliku sõjariistuse klassivõitluse, wõitluse koduõja...

Järgnes unustamata wõitluse, mille jooksul kümned tuhanded töölised kuuks-aastade äärmiselt maha lasti ehk walgete haleduulfaates mangilaagrites nälja ja taudide kätte juurid. Wiimaseid äärmiselt umbes 14,000! Töölise liikumise ei mõnud juttugi olla. Töölise ühingute majad konfiskeeriti ehk pandi aresti alla. Töölise koosolekul keelati. Kodanliku wabaduse piirati äärmiseni. Peale 80,000 töölise arreteeriti ja paigutati mangilaagritesse. Ühe sõnaga: Wõitluse tähtsust abil mõidud saanud Soome kodanlus pidutjes oma „wabadust“, tahtes Soome töölise liikumise „igaweseks ajaks“ maatasta teha.

Ja tegigi — kuid ainult üüris — seks ajaks! Enne koduõda oli Soome kutseühenduste liikmete arv 160,000, kuna sotsiaal-demokraatlikes parteis 150,000 liiget oli. Sel pool toodud armustikus on 1918. aasta — tühj! kuid...? On wõitluse mõõda, juba tõusumad jälle töölise ühingud, jälle koondus-

tafse, organiseeritakse. 1919.—21. aastate arvud näitawad, et kutseühendused, isegi kohalike ühingute arvu, kui ka liikmete arvu poolest kaswawad.

Soome töölise kutseühendusline liikumine oleks endist rada edasi läinud, kui mitte kommunistid, kes esiteks sotsiaal-demokraatlikes parteis ja pärast ametiühendustes oma tuntud õnnestustööd ei oleks teinud. Jagususte alatute mõtetega on nendel õnnestunud osa partei liikmetest ja ametiühenduste kesktorganisatsioonil juhatusel oma kätte kiskuda. Wiimase mõiduga on nendel võimalus awanenud sundida kutseühenduste liikmeid oma parteile liitumaks, mis, asjaolu, mis sunnib sotsiaal-demokraadid ametiühendustest lahuma. Sellega on seletatav kutseühenduste liikmete arvu kahenemine 1921. aastal.

Wäga wõimalik ei ole Soome ametiühendusliku liikumise praegused wäljawaated. Kutseühendused sealpool Soome lahte, samuti kui meilgi siin, on tehtud kommunistlike partei koormakandjaks. Armesse aga mõttes Soome töölise kogemusi ja iseloomu, ei tahaks uskuda, et nemad kauemaks ajaks Moskwa kaksialusteks jääwad. Ei suutnud Soome walgel terror oma wõitluse abil töölise klassi maha suruda — ei suuda ka Wene punane terror töölise organisatsioonil häwitada!

Tööliselitumine Eesti ja wäljamaal.

Eesti Trükitöölise Liit.

Eesti Trükitöölise Liit, kui Eesti trükitöölise ühenduste keskkoh, loodi juba kolm aastat tagasi, ja nimelt 1920. a. esimesel Eesti trükitöölise kongressil 7., 8. ja 9. juunil, Tallinnas, mil põhikirjega vastu wõeti ja 19. okt. samal aastal registreeriti. Sellest ajast peale oli Liit juba faktiliselt olemas, kuid tegelikult ei tegutsenud ta veel mitte, tuli osalt sellest, et sellel ajal esimesel kongressil vastu wõetud, Piiskari poolt ette pandud resolutsiooni pärast, kongressi juhatusel liikmeid, kes ka ühtlasi olid walitud Liidu ajutise juhatusse, hakati walituse poolt wastutusele wõtma, kuigi neid ei interneeritud, kuid siiski politsei walwe alla pandi ja isikutunnistused ära wõeti, koosolekul käimine ja kõnede pidamine ära keelati, mille kohta neil isegi allkirjaga wõeti; nõnda wiisi ilma tegewujeta Eesti lugu kuni 1921. aasta sügiseni, mil wabariigi profuroör asja ära lõpetas, siis hakkas juhatus rohkem tegut-

sema, pidas mõned koosolekul ja hakkas korraldama ligemat kongressi kokkutõukumist, mis kokku sai 1922. aasta juulil maikuu 21., 22. ja 23. Sellel kongressil oli juba suurem töö ära teha, aga ka siin tuli oma jagu takistusi ette, nimelt astus suurem osa Liidu juhatusel liikmeid kongressi alguses tagasi, sest et kongressi enamuse oli töölise poolt walitud mitte äärmiselt pahempoolne, ütles ära isegi kongressi korra eest wastutaja, nii et politsei pidi juba kongressi ära lõpetama, kuid wahapeal saadi kiiremas korras uus luba politsei peawalitusele, A. Laaks'i nimel, ja kongress jatkas oma tegewust teistes ruumides ja nimelt spordiselts „Kalewi“ saalis, Gonsiori tän., algas küll töölise keldris.

Nüüd hakkas kongressil tõine töö, nimelt: töötati ümber Liidu põhikirjega, muudatust ja täiendusi sisse mahutades, töötati wälja normaal kollektiiv-leping kõikide trükitöölise jaoks, mis küll mõnedes SS järele andis pealinna tolaaegsele lepingule, kuid prowintsi jaoks

just tarvilik oli, töötati välja ja mõeti vastu ka kõikide trükitööliste jaoks ühine ühendatud põhikiri, mille prototüübiks oli Tartu trükitööliste kutseühisuse põhikiri, töötati läbi ja mõeti vastu Liidu ja kongresside uus koduford, niisama mõeti vastu hooplega läbiwaadatud ja arutatud kõikide trükitööliste ühisuste ühine koduford jne., valiti uus juhatus, oma asjaajaja, sest et endine Tallinna trükitööliste ühisuse ühine asjaajaja enese ära ütles, määrati kindlaks Liidu liikmeks, mille suurus — 10% iga ühisuse liikmemaksudest, maksma hakasid ühisused Liidu liikmemaksu 1. maist 1922. a. peale.

Sellest ajast peale on Liit püüdnud igaükselt kongressil tehtuid otsusi teostada katkuda, majanduslikel, hariduslikel jne. alal, kuid peaaegu, et aineiline jõud puudub, ei ole Liit veel juurt suutnud oma kawatjustest ära teha, kuid liikuma on pandud nii mitmedki asjad ja mõtted, nii on Liit valitsuse poole pööranud märgukirjadega: et saaks trükitööstuses "õiged, pänapäevastöö ja ületuuni tööd ära keelatud, siis, et ei saaks mitte väljamaalasi trükitöölisti Gestiisse sisse lastud tuua; trükitöölistele tehnilise kirjanduse muretsemiseks pööras Liit valitsuse poole abisaamiseks, kuid sealst juhutati, et pööratu Liit trükitöösturite poole, sest et need olla huvitatud asjast ja trükitööliste eriharidusest, kuna nagu teada on, otsustas peremeeste kongress ise pöörata valitsuse poole 5 miljoni margalise abiraha saamiseks, mille kohta Liidu juhatus protesti avaldas, et riigi raha niimoodi saaks raisatud; protesteeris ka Liit valitsuse trükitöökodades kollektiiv-lepingute halvendamise vastu, mis seal ühes eraettemõtjatega läbi viidi, sellega rahwavalitsus trükitöösturitega käsitades käis, protesteeris ka Liit selle vastu, et väljamaal lastakse eestikeelseid raamatuid trükkida, kuna oma töölistel töötada ja nälgivad, millele jällegi valitsus, kuigi küll laudsel teel, kaasa aitab, nimelt trükipabri sisseveost võttes 800 ja raamatute pealt 200 Smk. sisseveotoll; juba teine kongress 1922. aasta juulil mõttis selle tollitariifi kohta seisukoha ja saatis valitsusele selle kohta märgukirja; kord mindi valitsuse juures isegi nii kaugele, et taheti väljamaal tehtavaid trükitöid riigi rahaga subsideerida, kuid Liidu protesti peale jäi see miljon väljamaale andmata ja raamatuid (Ed. Wilde kirjatööde kogud) rüühitakse kodumaal; protesteeris Liit veel endiste gilde ja tšurptide majade ja waranduste trükitöösturitele andmise vastu ja nõudis, et need saaks antud eeskätt tööliste ühisustele tarvitada, on neid endised käsitöölised wanasti kokku koanud, edasi saatis märgukirja valitsusele, et saaks 4 trükitöölisti Saksamaale ja 4 Soome

saadetud riigi kulul endid täiendama, et saaks Tallinna kunsti-tööstuskooli juures asutatud trüki- ja raamatukõitjatele eri-kursused ja mitmed teised märgukirjad ja protestid, mis on osalt tähelepanemist leidnud, arvesse mõetud ja osalt mitte vastatudki.

Praegusel juhatusel oli nõu oma trükitööliste ajakirja välja anda, kuid lubasaamise viivituse pärast on see seniini tegemata jäänud, siis on liit pööranud mitme väljamaade ehitajate poole ja on nende läbi kogunud kogu eeskujulikumaid trükitöid, milledest tahab trükitööde näitust korraldada; et liidu tegevus ülemaaline, siis esmalt Tallinnas, siis Tartus ja ka teistes vähemates linnades. Kõku kutsunud ja korraldanud on liit aasta jooksul 24 juhatusel koosolekut, milles läbiwaadatud 154 arutust ja otsust, osavõtnud oma ehitaja läbi 6 väikelinnade trükitööliste peakoosolekuteft, koondanud kõik Gestiimaa juuremad ja väiksemad linnad, neist 7 linna, kus ühisused ja kolm, kus veel ühisused puuduvad, aga lähikäimise olemas. Väliq on annud liit üle Gestiimaa oma liikmeraamatud, mis kõigil trükitöölistel ühesugused; kõku on liidu alla kuuluvaid trükitöölisti 800 ümber, nendest on 373 Tallinnas, 174 Tartus, kuna ülejäänud väiksemates linnades on. Rahaline läbikäik on liidul olnud aasta jooksul 200.000.— Smk. ümber. Juba läinud aastal hakkas liidu juhatus lähikäimist rahvusvahelise trükitööliste sekretariaadiga Bernis, mis nüüd niitaugele on arenenud, et Gesti trükitööliste liit on sekretariaati vastu mõetud, mille kohta lõpulit seisukoha võtmine tuleb otsustamisele 3. trükitööliste kongressil, mis Liidu juhatusel poolt kõku kutsunud ja ära peetakse 3. ja 4. juunil sel aastal Tallinnas, Loompeal, Kirikutan. nr. 2, noortemeeste kristliku ühingu ruumides, kongressi algus 3. juunil, kell 10 hom.

Päevakorras on:

- 1) Kongressi avamine.
- 2) Kongressi juhatusel ja mandaatkomisjoni valimine.
- 3) Selmiste kongresside protokollide kinnitamine.
- 4) Kongressi päevakorra kinnitamine.
- 5) Aruanded: liidu kassa ja tegevus, ühisused kohtadelt.
- 6) Organiseerimise küsimus, referaadid, läbirääkimised ja otsused.
- 7) Trükitööliste hariduse ja tehnilise oskuse tõstmise küsimus.
- 8) Gesti trükitööliste liidu rahvusvahelise trükitööliste sekretariaati liikmeks astumise küsimus.
- 9) Valimised, liidu juhatus, asjaajaja, komisjoni loom. ja teised liidu alamkomisjonid.
- 10) Kongressil tekkinud küsimused.

Ulewaade palgawõitlusest ja töötingimistest aprilli- ja maikuul.

Kõige rassem küsimus meie töölisel on wilets palk. Palk, mis kuidagimoodi ei wõimalda perekonnal ära elada. Seisuford on nii raske, et wiimane toiduainete hindade tõus töölisi üle maa palganõudmisega on sundinud esinema. Olugi, et töölistel küllalt tugewaid organisatsioonid seljataga ei ole, on üleüldine wiletsus nii suur, et vähegi arusaaja tööline streiki murdma ei lähe. Töölised on igalpool äärmiselt ettevaatlikult talitanud, on enne küsimusi arutanud peakoosolekul, siis hääletamise wabrikus toimetanud, kas kogu töölispere walimis on streiki toetama ja wiimaks palganõudmisega esinenud.

Et töölised oma majanduslikes wõitluses loomusunniliselt õiget rada leiawad ja kommunistidegi sunnivad majanduslikes wõitluses oma harilikku sõnade loopimist ja üldstreigi ähwardust jätma ning tõelist kogu töölisklassi ühist wäerinda otsima, mis majanduslikes wõiduks hädatarwilik, näitab 13. mail Tallinnas ära peetud koosolek, kust osawõtsid töölised wanemate ning kesknõukogude esitajad. Nõupidamine wõttis järgmise resolutsiooni wästu:

1) „Palgatöölistel, wälja arwatud wast wäike paremini tasuta osa, on niisugused wiletsad palgaolud, et need kuidagi ära elamiseks ei wõimalda. Kuna ettemõtjad wabatahtlikult töölise nõudmisi rahuldada ei kawatse ja kas wõi piisutki palgu tõsta ei taha, jääb töölisklassil wõitluse teel oma õigused nõudmised läbi suruda.

2) Töölisklassi kohutawalt wiletsa olukorra parandamiseks oleks oma jagu tähtis, kas wõi piisikegi pallade kõrgendamise. Teiselt poolt on meie töölisklassi weel wõrdlemisi nõrgalt organiseeritud, ühised aineliselt keskjad, ettemõtjatele kõrgendab streigimurdjate leidmist juur organiseerimata tööta töölise arw.

Sellepärast ei tule kuidagi mõista, nagu peaks töölised igal pool oma lähemaks palganõudmiseks seadma töölisorganisatsioonide poolt ülesseatud elatismiinimumi (7539 marka 94 penni). Seda elatismiinimumi peab mõistma tasuna, mis enam-wähem korraliku ära elamiseks kindlustaks; kuid tegelikult palgawõitluses tuleb sekkuda sellega, mida wõimalik näib olewat ettemõtjalt wälja pigistada.

3) Silmas pidades, et palgatingimised ja muud olud üle maa väga erinewad, ei leia koosolek kohajeks soowitada üldstreiki, olgu siis, et see kohalistest palgawõitlusstreikidest wälja areneks.

Kuid sellele waatamata on wõidu saavutamiseks tingimata tarwilik, et kõik töölisühis-

jused, nende kohalitud kesknõukogud, wanemate nõukogud ja kogu organiseeritud töölisklass peaks palgawõitlust üle maa täitja organiseeritult, täites oma juhtivate asutuste otsusi. Kõigi ühiste, iga organiseeritud proletarilase kohus on mõju awaldada, et ka organiseerimata töölise palgawõitlusele kindel organiseeritud kaju anda ja ta organisatsioonide juhtimise alla wõtta.

4) Koosolek peab endastmõistetawaks, et töölisklassi suudab wõita palgawõitlusest ainult kindla üksmeelse juures. Töölisklassi ühine wäerind on siin määratu tähtsusega.

Sellepärast tuleb kõigile wooludele ja parteidele, kes endid töölise kasu kaitsjateks nimetawad (otsid, iseseiswad otsid jne.) wõimalus anda streigikomiteedest, wastamatast nõupidamistest jne. osa wõtta, et nad wõiksid kaasa aidata wõitlusele ja tegudega näidata, kuidas nad tahawad töölisklassi olukorda parandada.“

Tallinnas on pikemaajalised streigid kahes tehases:

Rulli tehases kestab streik neljandat kuud. Töölised wõtsid lõpuarwed ja kuulutasid kohad boikoti alla. Kasutades streiki on wabriku walitus töölisi lahti lastma hakanud, nähtawasti sel otstarbel, et soowimatuid wärwata taha jätta, sest wabrikul on uusi tellimisi, nii et tal wist töölise arwu suurendada tuleb. Saksamaalt toodud katalõpad ei hakanud streikijate asemel tööle, waid lahkusid tehajest. Streikijaid ei wõetud sadamasse tööle. Töölised otsustasid kirjalikult sadama transpordjaoskonna poole pöörata.

Dwigateli wabrikus kestab juba 3 nädalat ametnikkude ja meistrite streik. Olugi, et ametnikkudel palkasid 14 kuud kestetud ei ole, hakkas uus direktor majanduslikul olusid wäiklaste kärpimisestega weel alla suruma. Raotati ära ametnikkudele ning töölisele antawad abirahad laste koolitamiseks, lõpetati ametnikkude kõõgi tegevus, misjuguine tähtsusetu abirahade toetusel teenijatele odawahimaliselt lõunasööke wõimaldas. Isegi seep kätepesuks leiti üleliigse toredusena. Odawahimaliste puujäänuste, tehasele wääratuseta kütise müük pandi seisma. Saigelasasest tehase poolt maksetawad summad arwati teenijate palladest maha, korterihinnad tehase majades kruwiti eramajaomanikkude aeskujul kõrgele jne.

Palgakõrgendust nõuawad teenijad 45%. Tehase juhatus ütles palgakõrgendusest ära ja laskis töölised ilma etteütlemata lahti, kus juures ta töölisele 2-nädalast pallagi wäljamaksta ei taha ja töölistel kohtu poole pöörata tuleb.

Ametnikkude seas walitseb kindel meeoleolu streiki lõpuni wiia. Endistest ametnikkudest on ainult 3 streigimurdjat: Nikolai Jfakow, Pawel Jfakow ja Iwan Kangur. Surwe awaldamiseks wõlbi kõigile streikivatele ametnikkudele 2. juuniks korterid ülles, mis aga seaduswastane on, sest et korterid üüriseaduse alla käiwad.

Dsaühifus „Sawi“ töökojas esinesid treialid ning ahjukiwide wormijad palgakõrgenduse nõudmisega, mis tähelepanemata jäeti. Töölised jätsid 15. mail töö seisma.

Praegusele streikijatele tükitööliskesle liisats on oodata ka weel päewatööliskes poolt streigi algust.

Grigori täu. asuwas „Lau“ sawitööstuses jätsid tükitööliskesed, potiwormijad töö peale püühi seisma, põhjus — ettewõtja mittewastutulek tööliskes palganõudmisele.

Baltiski maant. asuwa „Dha“ sawitööstuse omanik tuli tööliskes nõudmisele, kausfide wormimise hinda kõrgendada, wastu, kuna ahjupottide hinda mitte ei kõrgendatud, siis jätsid ka sealsed wormijad töö seisma.

Üldiselt streikijate sawitööstuse tööliskes meeoleolu jälgides, paistab kindel tahe, oma asja lõpuni wiia. Streigile aitab kaasa wastawate uute spetsiaal tööliskes mitteleidmine.

Miisama on ka praegu ahjupottide müügi hooaeg, millest järeldada tuleb, et streik juba lähemal ajal tööliskes wõiduga lõpeb.

Tarwis ainult ühtmeelt ja mõne päewa pärast on tööliskes nõudmised käidetud.

Chitustööstuses on mitmel pool palganõutluse otstarbel streigid lahti puhkenud. Palgakõrgendusi on lubatud 25 ml. päewas.

Balti Puuwilla wabrikus on märgata tööstuse edenemist, ketruse tööliskes wõetakse juure. 17. aprillil oli shlihtijate tööseisak palga tõstmise nõudmisega. Mai algul esinesid ka kangrud palga tõstmise nõudmisega. Direktor teatas, et wabrik ei saawat palkafid elukalliduse pärast tõsta. Elukallidus olemat ajutine (!) nähtus ja olematki juba taqasilangu märgata. Seega ei tulnud läbirääkimistest midagi wälja. Tööliskes liikafid kiisimuse edasi wanemate walimiseni, seega oleks esimeseks kiisimuseks, mis wanematel lahendada tuleb, palkafid tõstmise kiisimus.

Wabriku walitfufe poolt on poolmeistrite palku tõstetud, samuti ka katlakütjate palku 25 protf. wõrra.

Wabrik on kuulus oma ületunnitõõga. Praegu töötab wabrik 9 tundi päewas, kuna müist jaoskondi, nagu ketramise, kraasi- ja willa-jaoskond 10 tundi töötab.

16. maist pani wabriku walitfus uue töötasu normi wälja. Senine toiduainete raha

on tõstetud (!) 45 ml. 12 p. 60 marga peale. Seda peab müist wabriku walitfus ka palgakõrgenduseks!

Wene-Balti tehases wõlbi tööpuiduse põhjusel jällegi paljudele tööliskesle ülles. Ülleswõlbi tööliskesle, kes kauem tehases töötanud ja kel julgus oli meistritele midagi wõlbi. Ametist ei wabastatud aga ühtegi põhjalainud armeelast. Töõriistade töökojast lasti lahti üks kõige wanematest ja parematest treialistest, kuna alles jäi tööliskes, kes hiljuti tulnud ja mitu päewa nädalast joob. Samuti wõeti joomise pärast hiljuti wabastatud meister jälle tagasi, müist ei saa riigi rahaga töötaw wabrik ilma Wõhja armee ohwitserideta ja joodikuteta wabrikus korda. Suwitaw on aga, et samal ajal kui ühedele ülles wõlbi, wärawa tagant uusi juure wõlbi ja nagu teada, tööliskes wanema enamlaste Kullerkanni soowitufel.

Peetri tehases korduwad tööliskes lahtilaskmised. Walukuur on sulutud, 15 lukusepale lõpuarwed wäljakirjutatud. Masiinistid nõuawad 50 protf. palga kõrgendust.

Imari nes on tööpuidus, tööliskes lastakse lahti. Tükitööde asjus ei kaubelda enam sugugi, waid kontor määrab hinna. 23 katalseppa ja katalseppade abilist liikafid märtsi lõpul halwa teenistustingimuste pärast tööliskes ära. Nende palk oli 108 m. päewas. Palgakõrgendamise nõudmisele wabriku walitfus wastu ei tulnud. Streigi kiisimus pandi salajasele hääletusele. Kaks kolmandikku hääletasid streigi poolt.

Raudtee peatehases on palgad nii madalad, et äraelamiseks kuidagi ei jattu. Wanemate nõufoqu waatas töõhinnad läbi ning andis wabriku juhatussele ära, kuid juhatus jättis hinnad kinnitamata. Läbirääkimised kestawad.

Eichorni lukusepa töökojas nõudsid tööliskes palgakõrgendust 50 marka päewas. Juure pandi ainult 25 marka, lubades edaspidi weel 25 m. juure lijada.

Tselluloose tööliskesle palgakõrgendamise asjus wastu ei tulnud. Tööliskes otsustasid nõuda teiste paberiwabrikutega 25 mrt. tunnise juure. Praegune palk on 125 marka päewas.

16. maist on põhipalka 30 protf. tõstnud. W. w. ei wõiwat wabrikantide ühifufe wastu palka tõsta. Ahwardawad wabrikut seisma jätta, kui tööliskes oma nõudmiste juure jääwad.

Johanson'i paberiwabrikus oli mai algul tööliskes toosolet, kus wabriku walitfus ette pani kahe mahetusega tööle asuda, sest wabrikul olla uusi tellimisi. Ületundide eest lubati harilik liisatasa. Tööliskes liikafid selle

ettepaneku tagasi, sest wärawa taga on küllalt tööta töölisi. Juure on võetud 20 töölisi.

Otjustati esineda palgaförgenduse nõudmisega, nõudes wastust 2 nädala jooksul.

Juure on pandud ainult masinistidele 50 mk. ning naistöölistel 10 mk. päewas. Masiniste ja paberilastjaid sunnitakse päewas 12 ja rohkem tunde töötama.

Sadama tehastes võeti märtsikuul töölisi juure, nüüd aga lastakse tööpuuduse pärast töölisi lahti. Tööliste palganõudmine lätkat tagasi. Praegu wähendakse tehastes ametnikke, kus jällegi mitte töötegija tublidust tihti arvesse ei võeta, waid onupoja poliitikat aetakse.

Silvas tööd on. Töölised nõudsid palgaförgendust 50 mk. päewas. Juure pandi meestöölistele 25 mk., naistöölistele 15 mk. päewas.

Lutheri wabrikus on tööd. Palgaförgendus = nõudmisele wabriku walitus vastu tulla ei taha. Samuti on tagasi lihtatud nõudmine, et 200 m. päewapalk, mis töölised tegelikult saawad, jaaks raamatusse sisse tantud. Mai algul pidasid mööbliosakonna töölised koosoleku, kus ka palgaförgenduse küsimus päewaforral oli. Nõuti palgaförgendust nii, et tiskerite tunnipalk oleks 25 marka ja masinamaja meestöölistel 20 m., naistöölistel 15 mk. ning 25% ja tükitööle 50% juure. Wabriku walitus wastas kirjalikult eitawalt. Peale selle nõuawad prügiwabadajad naistöölised meestöölistega ühesuurust palka. Lautmasina juures töötajad naistöölised nõudsid oma palga ühtlustamist priitijatega. Samuti otjustati nõuda, et nende wähemate tööde eest, mida tükitöö wahel masinate peal tehakse ja mille hind kindlaks ei ole määratud, maksetakse keskmine tükitöö hind.

Masinamajas lisati ainult 2 marka tunnis juure — enne oli 15 m., nüüd 17 mk. tunnitasu ning päewatöölistele antakse endise 30% asemel 60%.

Mayeri wabrikus ei tulnud palganõudmisele vastu, ainult lukuseppadele lisati pika nõudmise ning kauplemise peale 8 mk. tunni pealt juure. Palgamaksmise aegu anti aga 64 m. asemel 44 marka päewa kohta juure. Palgaförgenduse nõudmisega on esinenud ka katlakütjad ja masinistid. Kaudselt on neile palgalisa lubatud.

Rotermanni tehases nõudsid töölised juba minewa aasta enne jõuluid palka 35 marka päewas juure. Asi wenis pitale kuni 12. maini käesolewal aastal. Nüüd pani wabriku walitus wälja uued palganormid, mis pealtnäha kaunis suured olid, kuid sealjuures oli palju mitmesuguseid nii willetajaid alamäärasid, et igatsele palka wähem

weel tuli, kui ennem. Seega ei olnud tehase walitus töölise nõudmisele mitte vastu tulnud. Töölised asusid seiskohale, et 4. kategooria peaks täiesti ära jääma. Otjustati äraoodata, mis kujul uus palk raamatusse kirjutakse, et edaspidise tegemise kohta nõu pidada.

Posti-telegraafi wõrgu remont-töölised peawad juba nädal aega palgastreiti. Tööliste nõudmine on senise 18 marga asemel 40 m. tunnis. Posti peawalitus lubab 30 m. tunnis, millega aga töölised ei lepi. Streikijate seas walitseb kindel meelesolu peale ühe streigimurdja.

Lafermis anti 27 töölisele lõpuarwe, et nad meistrihärä vastu aupakkunud ei mõistnud olla.

Havana tubakawabrikus lihtati palganõudmine tagasi.

Linna tööhoowis ei ole töölistel mingit kindlustust, töölisi lastakse päewapealt lahti. 12. mail oli töölise koosolek, kus otjustati nõuda 50% palgaförgendust kõigile töölisele.

Narwa Reenhelmi puuwilla wabrikus jätsid rõngasketruse jaoskonna töölised 16. mail töö seisma, sest et wabriku walitus palgaförgenduse nõudmisele — 5 marka tunni pealt — vastu ei tulnud. Tähendatud osakonna tegewus on niivõrd seotud üldise wabriku töötamisega, et tema seismajäämisega kogu wabrik peaks seisma jääma. Wabriku walitus pani töölisele ette tööle asuda, lubades 23. skp. wastust töölise nõudmise peale, millega töölise esitajad oma nõusolekut awaldasid ning järgmisel päewal asusid streikijad tingimisi tööle. Neil päewil pandi wabrikus salajane hääletamine toime, 566 oli streigi poolt 1264 vastu seega jääb üldstreik ära, kuna ketrusjaoskonnas küsimus alles otjustamisele tuleb.

Pärnus on P. Ciche tuletikuwabrikus päewapalgalistele töötasu tõstetud 5—10 m. päewas (!) ning kuuteenijatele 250 marka juure lisatud.

Linatööstuse a.-s. wärwimise tööstuses förgendati kuuteenijate palkasid 500 kuni 2000 m. wõrra kuus. Päewatöölistele tõsteti 2 mk. (!) tunni pealt.

Wennad Musteri korgiwabriku töölised nõudsid 50% palgaförgendust ja jätsid töö seisma. Wtimaks leppisid kokku 10—25 prots. palgaförgendusega.

Rompwefi wabrikus maksetakse naistöölistele päewapalgana kõigest 30—40 marka!!!

Sindi kalewawabrikus on ka palgaförgendamise küsimus päewaforral. Uus tükitöö hindade tabel töötati wälja wabriku

walitusse ning tööliste ühifel koosolekul. Samajugune tabel esitati ka kangruusaali tööliste poolt. Mõlemad tabelid erinevad tasu suuruse poolest 10—20 prots. võrra.

L a w a s j a a r e tööstuses (end. riikline turbatööstus Jõõpres) määrati töölistele töötajaks meestöölistele 19 m. tunnist, naistöölistele 17 m. Oja tööliisi saavad meestöölistes 18 m. tund ning naistöölistes 16 m. tund.

M õ i s a k ü l a kitsaroopalise raudtee tehasse töölistes efinesid ka nõudmisega palkasid kõrgendada. Kvalifitseeritud tööliste palkade alammääraks nõutakse 4500 m. — ülemmääraks 7700 m. kuus. Peale selle nõuavad töölistes perekonna abiraha ning 13. kuu palga ühel alusel riigiteenijatega. Kitsaroopalise raudtee hooldajad ei taha tööliste nõudmisele vastu tulla.

Tartu äriteenijate palganõudmine on eialgul tagajärgedeta lõppenud. Kui äriteenijad etteandjatega kokku ei saanud leppida, saatis Tartu äriteenijate ühifus palgad töö- ja hooletandeministeeriumi otjustamiseks. Kuid töö- ja hooletande ministeerium oma töörahondilise juhtiga hra Kaarnaga ei soovi palga alammäära lahendamist seadusandlisel teel algatada, olgugi, et meie tööliste ja teenijate palgad nii viletsad on, et töötavate fihtide elu alalhoid üksi juba seaduseandluse wahelasegamiist nõuab ja õigustab.

Töö- ja hooletande ministeerium teatas Tartu äriteenijate ühifusele, et palgaküsimus on tagajärgedeta jäetud, sest et kaupmehed ja teenijad kokkuleppinud ei ole.

S i m e r m a n n i ja M u s t a töötojas puhtes 5. mail saduleppade streik lahti. Töölistes nõudsid 35% palgakõrgendust, kuid olid ka walmis 20% kõrgendusega leppima. Tööandjad pakkusid aga ainult 5—10% ja õpilastele ei lubanud midagi. Siis tulid streigimurdjad ja lõhkusid streigi ära ja töölistes olid junnitud peale 10-päewase streigi uuesti tööle asuma tööandja tingimistel.

W i l j a n d i s efnesid pagaritöölistes linnavalitusele palwega võõrseid töötunde ära kaotada ja tööd tella 6 hom. tella 9 õhtuni kindlaks määrata ning pühapäewad ning teised püha- ja puhkepäewad pagaritöölistele ka puhkepäewadeks lugeda, nagu teistelegi töölistele. Pagariärade omantid teatasid linnavalitusele, et nad töölistega kokkuleppinud olewat tella 4 hom. kuni tella 9 õhtuni töötada. Linnavalitus lükkas küsimuse edasi selgituse saamiseni pagaritöölistelt.

M a k w e r e pagarite, leimafabrikate ja nende äride teenijate koosolekul võeti vastu otsus, et töötamine leimafabrikate, pagari- ning kondiitri töökodades Makwere linnas on lubatud arwapäewadel tella 5 hom. kuni tella 9 õhtul.

Töö võib ühe või kahe wahetusega olla, aga nii, et ühele tööliijele üle 8 tunni tööaega ei tuleks. Sellekohane määrus pannakse lähemal linnavalikogugi istangul kinnitamiseks ette.

P õ l l u- ning m õ i s a t ö ö l i s t e p a l g a d on ka märkja halwemaks muutunud. Tartumaal tuleb meestööliste pall ühes jõõgi, riide ning warustusega waevalt üle 4500 mk. kuus, mis natuke üle poole perekonna ülewalpidamise tasust oleks. Karjasteks otstitakse wamu inimesi, et odawamalt saada ja woli ajal karjus täepärast oleks. Kaarma mõijas näituseks matstakse perekonnaga tööliijele palgaks 3500 marka rahas, 30 pd. ruffid, 20 pd. vtre, 60 pd. kartulid aastaks, 1½ toopi piima päewas ilma lehma pidamise õigusega. Need palgad on 40 prots. odawamad kui põllutööliste palgad paar aastat tagasi.

W a e t i l a mõijas anti käesolewa aasta weebuarikuu teenistuselepingud kätte, mille järele rahapall 1000 m. wähemaks määratud, kui eelmisel aastal, produktid on raha peale hinnatud, kuna eelmisel aastal nad teenistuse aasta eest hinnatud ei olnud, ja hinnad on töölistele liiga kõrged määratud.

—=00=—

Rahwuswaheline tööliiskumine ja Ruhri okkupatsioon.

Prantsuse ametiühifuste kongress

Pariisis j. a. jaanuari kuul mõistis hukka Ruhri okkupeerimise. Ja kuigi Prantsuse tööliiskumise ajutine nõrkus ei võimalda tugewat ja otjustawat wäljaastumist Poincarés poliitika vastu, siis ei jäänud see kongressi otsus ometi mõjuta.

Prantsuse walitus otsis raudteetööliisi Ruhri maale; alguses piidid ta wabatahtlikki koguda. Kuidas see Prantsuse walitusel õnnestas selle kohta toob Prantsuse raudteelaste organisatsiooni hääleandja „La Tribune des Cheminots“ huwitawaid andmeid.

Prantsuse põhja raudtee wõrgul oli raudteewalitusse poolt laiali saadetud tsirkulaar 16. aprillist jaama ülematele, kus ettepannakse 48-tunni jooksul nende raudteelaste nimetiri esitada, kes soowivad Ruhrimaale minna. Tsirkulaaris soowitatakse tööliste tähelepanu eriti nende paremuste peale juhtida, mille osaliseks wabatahtlikelt Ruhrimaale sõitjad saawad, nimelt: aukõrgenduseks loetakse Ruhrimaal teenitud aeg kahefordiseks; maksuta mööblitega korterid raudteelastele nende perekondadele; maksuta ülespidamine; preemiad ja kahjutajud. Palgatakse wähemalt 3 kuu peale, mille järele iga wabatahtlikul 14-päewase etteütleamisega õi-

gus on endisele töökohale tagasi tulla. Selle tsirkulaari tagajärjed olid väga häledad — ainult 8 raudteelast olid soovi avaldanud Rühri- maale minna. Lõpuks oli raudteevalitsus sunnitud 24. aprillil raudteelasi, kui sõjaväe kohustusliji Rühri- maale saatma.

Juglise töölispartei ettepanek Rühri küsimuse lahendamiseks.

Juglise töölispartei parlamendi rühm avaldas järgmise töölispartei ettepaneku Rühri küsimuse lahendamiseks:

1. Võimata on seni seisukorda lahendada, kuni Saksamaad täieldatakse ning kuni Saksaa juureränitete kestvalt Saksa maalade ja rahvuse kohta majanduslikelt vasalli seisukohal hoitakse.

2. Tingimata tarvilik on kindlaks määrata Saksamaa rahalised kohustused ning viibimata teostada rahvusvahelist laenu, mis Saksa riis- tusehallikatega tagatud, et Prantsusmaa ja Belgia uuesti ülesehitamismassu ilma viivitusteta oleks võimalik katta.

3. Peab otsekohe kokkufutsuma rahvasteliidu eri istung, et Saksamaa liikmeks vastuvõtmise asja algatada ning korraldada rahvaste julgeolekut Euroopas. Siitunud ning asfot- stierimud valitsused peavad ühiselt kokku lep- pima — lõpulikkude seisukohtade kohta võlgade, kahjutafude jagamise ning teiste Versailles'i rahu-tingimuste kohta. Suhtumisel kui need laiaulatuslega küsimused läbirääkimiste aineks saavad, ning et Euroopat aidata rahu ning uuesti ülesehitamise teele, nõuab partei, et Suurbritannia peab ausameelselt talitama võlgade, mandaatide, ning hävitatud waranduste küsimustes mitte üffi sellepärast, et see eetilisest seisukorrast nii peaks olema, vaid et kestev korralduse puudus ja ülekohu tunne nende küsi- muste otustamisel hävitavad on, sest et nad rahu ähwardavad ning kodanlike vabadusele ja seadusandluse reformile hädaohtlikud on.

4. Ilma et Saksa valitsuse ettepaneku üffit- asjadesse tungida, asub partei seisukohal, et see ettepanek aluseks võib olla läbirääkimisteks Saksa ning liitriikide valitsuste vahel, ja par- tei nõuab tungivalt Briti valitsuselt, otsekohe ses mõttes seletust anda, ning sammusi astuda, et konferentsi asjast huvitatuid poolteist kokku kutsuda.

5. Partei on seisukohal, et aeg on kõik okku- patfiooni - väed tagasi tõmmata, ning et Briti valitsus, kui liitlased sellega nõus ei ole, sõja- vägede otsekohe tagajätömbamise küsimust la- hendama peaks ajuma.

Ametiühisuste kartell Welbaurnis.

(Viktoria) mõistab kõige kindlamalt hukka Rühri- maakoona okkupeerimise, samuti ka jöu tarvitamise uuesti ülesehitamise küsimuse la- hendamisel. Kartell toonitab, et Rühri- maakoona okkupeerimine, mis ettekaändel teostati, nagu kindlustaks see laastatud maalade uuesti üle- ehitamist, nende viimaste ülesehitamist ainult pikale venitab ning keerulisemaks teeb. Rüh- ri- maakoona okkupeerimine on ainult üks liili mõitlu- sest, mida peavad mitmesugused Saksa ning prantsuse suurniikude grupid raua- ning söe- lademete kestva valdamise pärast.

Töölised on täna nagu sõja kestelgi kapita- listide röövihimu ohvriteks. Ainult töölised on ses huvitatud, et kapitalistide gruppide plaa- niit kühistada ning maailma rahu kindlustada.

Meie juhine töölise tähelepanu sõjaväelise okkupeerimise häavitamata tagajärgede peale, selle sunnivalitsuse peale, mis juurele hulgate töölisele peale surutud, nende tõfiste ning we- riste waherjuhtumiste peale, mis selle okkupeeri- misega ühenduses ning sõjahädaohtu peale, mis ta välja kutsub.

Meie soovime, et selle võimupoliitika afe- mele astuks lepituse ning rahupoliitika, poliitika, mille aluseks on kogu maailma töölise hu- mid. See siht võib teostatud saada ainult siis kui kogu maailma töölised oma maa tööstustife juhivad.

(„Intern. Bev.“ 18. 5. 23.)

Kommunistiline streigimurdjate organijat- fioon.

Hollandi weotöölise - föderatfioon on sündi- kalistlike ehitustöölise liiduga aimusefud ühifu- jed Lääne- Euroopas, kus juhatus enamlaste käes on. Suvitam on niidid jälgida kuidas need ühifuesd „revolutsioonilist“ mõitlust peavad.

Kui Hollandi ametiühisuste keskküit ning rah- vusvaheline weotöölise ühifuste Liit Rheini laewades töötavatele töölisele üleskutsje aval- das, milgil tingimisel rekwireeritud laewadele tööle minna, kus Saksa töölisorganisatfioonid — Saksa weotöölise Liit, masinistide ning kiitjate liit — streigi välja kuulutasid — teatas „rewo- lutsiooniline“ Hollandi weotöölise föderatfioo- ni juhatus oma liigetele et nad tööd jätkata woi- wad laewadel, kus streik välja kuulutatud.

Hollandi keskküit üürimuste põhjal selgus, et streigimurdjad mitte laewa peal ainult Hol- landi weotöölise - föderatfiooni osakondade liit- med on, wöi jälle Prantsuse okkupatsiooni walit- suse ning selle kommunistlike organisatfiooni poolt ühifelt tööle palgatud.

(„Internationales Geverschaftsbund“, 18.5.23.)

Sama asja kohta kirjutab sotsiaaldemokraatiline ajakiri „De Voorwaarts“ (Rotterdamist) 17. aprillist järgmist:

„Zuba mõnda nädalat piüitakse ka Rotterdamis streigimurdjaid kaubelda, et Prantsus-Belgia militarismi teenistusse panna. Streiginurdjate kauplajat Molli toetab kes tegevuses Hollandi meotöölaliste föderatsiooni juhataje liige meotööliline Groeneweld. Kõikfugu kahtlased isikud meelitakse juure, kes praegu tööta... ning kes valmis on Sakamaale sõitma.“

Seefama enamline organisatsioon on aga Saksa meotöölaliste Liidule kirjalikult teatanud, et ta valmis on võitkema Prantsus-Belgia militarismiga käsitkäs Saksa feltšimeestega.

Tõfiasjad näitavad aga, et see organisatsioon äraandjana talitab, misfugune teguviis kõigi töölaliste seas ainult huffamõistmift mõib leida.

Toiduainete valmistus-töölaliste rahvusvahelisest liidust.

22. ja 23. aprillil oli Baselis toidu- ja maitseainete tööstus-töölaliste liidu juhataje koosolek.

Täidefaatwa komitee aruandest selgus, et praegu Liidul ühendus on fogu ilma toidu- ja maitseainete tööstus-töölaliste ühifustega. Ettenäha on, et juurem osa neift ühifustest lähemal ajal Liitu astub. Praegu on Liidus 27 ühifust — 570.000 liikmaga. Aruande aastal on liikmeks astunud Itaalia ning Jugoslaavia toidu- ning maitseainete tööstus-töölaliste Liidud.

Boikotti asjus firma C. Kemy ja Co Wvgmaelis, Belgias vastu teatati et selle ettevõtte ofafonnad müügitakistuste päraft Belgias ning Sakamaal fulutud on, hoolimata sellest ei ole ettevõtte rahvusvahelise Liidu nõudmifti täitnud. Juhatus ofustas boikotti kõigi võimalikude abinõudega jatkata.

Peale selle oli arutamisel küsimus, kas lõpulisult vastu võtta Liitu ühifused, kes kuuluvad punasesse Moskwa internatsionaali. Juhatus ofustas päraft küsimuse põhjalikku kaalumift, neid ühifust Liitu mitte vastu võtta. Wene feltšimehed andfid juhatajele teada, et nad oma kohuseks peavad Liidu liigete hulgas piüüda propaganda komiteed ajutada, mille ülesandeks oleks läbikäimise lõpetamine Amsterdami ametiühifuste feltšiiduga. Sarnasele töölisküsimift killustama tegevusele ei mõinud aga Liidu juhatus oma kaasabi lubada.

Inglismaa ametiühifuste rahaline jõud.

Kui tugewaks jõuks huure riikide töölaliste ametiühifused on, seda näitab liihifene ülewade Inglismaa ametiühifuste rahalise seisukorra kohta 1921. a. eest.

Mamaljärgnewad andmed käiwad ainult futteühifuste seaduse põhjal registreeritud 524 ametiühifuse kohta kokku 5.454.000, liikmega kuna samal ajal üldse Inglismaal, peale Sirmmaa, oli kokku 1296 ametiühifust 6.800.000 liikmega.

Ametialad	Liikmete arv	Sissetulek	Määramine	
			Töötä töölifte toetamifets	Seiste ülesannete peale
Määraemandujed	841.000	2.319.000	872.000	2.770.000
Metalli ja masinarte tööst.	1.011.000	7.813.000	7.304.000	2.438.000
Wäidetööstus	271.000	1.155.000	1.155.000	524.000
Wäberit- ja graafikatööstus	145.000	545.000	379.000	688.000
Chitustegewus	456.000	1.593.000	394.000	1.279.000
Wooasjandus	869.000	2.106.000	1.159.000	1.290.000
Kaubandus	258.000	464.000	147.000	378.000
Muud alad	1.603.000	5.070.000	3.740.000	1.987.000
Kokku	5.454.000	21.065.000	15.150.000	10.894.000

Cesti markades, kurjiga 1 naelsterling 1585 G. marka, teewad jissetulekud wälja hiigla summa — 33.388.025.000 m. see on umbes 5 korda suurem summa, kui kõit Cesti riigi 1923. a. eelarwe ettenähtud jissetulekud kokku.

1921. a. lõpul oli kõne all olematel ametiühifustel warandust ja tagawara summe kokku 10.815.000 naelsterlingit, j. o. G. markades 17.141.775.000 m. eest.

—s.